

Izgalmas elbeszélői stratégiát választott a szerző, hogy történeteit elmondja nekünk, hiszen először a történet feltalálásának történetét osztja meg az olvasóval. A felfedezett „sztori” azonban az esetek többségében csak töredék,

78 Csikós Attila

AZ ESEMÉNYHORIZONTON BELÜL

Brém-Nagy Ferenc:

Y Kölcsönvett történetek

egy rendőrségi jegyzőkönyv részlete, egy régi, megsárgult napilap korrektúrapéldányában talált, „kicenzúrázott” sajtóhír, amit rekonstruálni, kinyomozni, felépíteni kell és lehet. A személyes narratívából (melyben mondjuk a szerző a városban átsétálva egy lomta-

lanítás során kidobott iratrendezőben, amit e séta alkalmával hazavitt, évekkel később rátalál arra a bizonyos rendőrségi vallomásra) lépünk át tehát magába a (kölcönvett) történetbe, melyet a szerző elképzelt és elmesél, mely tulajdonképpen a fellelt, fellelhető tények közti, az időben és a történetekben beállt hiányt gondolja, írja újra, s mondja el nekünk az esetet, ahogy az megtörténhetett.

Two in one, mondhatnánk cinikusan, csakhogy. Anélkül, hogy bármilyen szövegfilozófiai fejtegetésbe kezdenék, e szerkezet, e megoldás nem pusztán a „mese” megduplázását jelenti, hanem minden esetben, úgy érzem, azt a kérdést járja körül, hogy elmesélhetőek-e egyáltalán mindezen történetek, megismerhetőek-e azok, akikkel megtörténhetett az, és úgy, amit elmeséltek nekünk. Mintha premisszája maga volna a *titok*, ahogy Wim Wenders és Michelangelo Antonioni *Túl a felhőkön* című filmjének, mely hasonló narratívával próbál a főhős filmrendező személyén keresztül közelebb jutni a film szereplőinek csak általa, és csak az általa látott kiterjedésben létező történeteikhez. (Végül is a történet csak annak elmondásával válik történetté, addig csak lebegő anyagdarab...)

Egy másik elbeszélésben – posztmodern gesztussal – egyik kedvenc novellája mellékszereplőjének az eredeti könyvben meg nem írt történetét „bogozza ki”, építi fel, nem csak irodalmilag (mondjuk: szemantikailag) izgalmasan, hanem meglehetősen érzékletesen (vagy mondjuk úgy: érzéken) írva le a múlt századi Budapest egyik nyomornegyedében élő polgárokat.

Mégis, minden rekonstrukció esetén ott marad a kérdés, hogy így történt-e valóban, történhetett-e így? És ha tovább merészkedünk a lehetséges kérdések között, az is megfogalmazódik, hogy megismerhetőek-e a történetek egyáltalán? Hiszen az élet a történet történetének története. S ha ez így lehetséges, akkor a történet maga a kvantummechanikából ismert, s a fekete

lyukakkal kapcsolatban emlegetett eseményhorizonton belül marad, azaz nem (és sosem) látható, azaz csak feltételezhető az eredete, s az, ami valójában történt és történik vele.

Meddig lehet egy történetben visszafelé haladni, s ha az elágazásokat nem is számoljuk, hány réteg feltárása után juthatunk el a teljes eseménysor kiindulópontjáiig, mely után már valóban semmi nem megismerhető? Az egymásra rétegződő idő- és eseménysorok láthatatlanná teszik a valódi eseményeket, azaz a történet fedi el magát a történetet. (Érdekes ez a kérdés – s az írói módszer – a tekintetben is, hogy megtudjuk-e, mi történt az elmúlt harminc évben, akár az elmúlt kilencben, milyen történet-magyarázatot írhatunk a fellelhető történetmorzsák alapján, rekonstruálhatjuk-e mindennapjaink ok-okozati összefüggéseit, végsősoron a rendszerváltás óta eltelt életünk?)

Hogy talán valóban jogos a korábbi felvetés, a könyv hátlapján olvasható idézet is igazolja: „A férfi már régen nem tesz különbséget a napok között. Ha megkérdezné valaki, egy lassan áramló, széles és mély folyamhoz hasonlítaná leginkább az idő múlását, olyanhoz, amit nem gyorsítanak meg összeszűkülő partok, nem tölti fel medrét semmiféle hordalék, nincs az útjában kő, amit hosszú és állhatatos munkával formálni tudna, nem képződnek benne szigetek a változás csalogója reményét nyújtva legalább, csak a tétován lebegő, bomló anyagmaradványok vannak, meg az állandósult áramlás van, ami változatlan intenzitásával leginkább a halott mozdulatlanság benyomását kelti benne.”

Ha valakiben nem merül fel azonban, hogy vajon mi is történt, történik azon a bizonyos eseményhorizonton belül, csak a látható és így átélhető történet ragadja meg, nem fog csalódni ő sem, hiszen e „nyomozások” valódi történet-mondások, melyek részletek, információk, események (lehetségességek) egyre bővülő, egymásra rétegződő, és egymásból következő sorával pontosan kirajzolódó és végtelenül magával ragadó, remek elbeszélőtechnikával megírt „sztorikat” mesélnék el. Olvashatjuk őket „posztmodern” ötletű átiratokként vagy „egyszerű” novellákként.

A kvantummechanikában használt fogalom a szuperpozíció fogalma, mely „a kvantummechanikai rendszerek azon állapota, mikor egyidejűleg két (vagy több) helyzetben is (például van–nincs állapotban) létezhetnek egyszerre.” Nos, e történetek két állapotban is léteznek, valóságukban és kitaláltságukban. Ráadásul a „tényekkel” egyre jobban letaglózott „jelenválóságunkban” éppen e történetek, azok elképzelhetősége, megtörténésüknek lehetősége adhat választ arra, hogy vagyunk-e vagy már nem vagyunk. (Már ha szépirodalomról beszélünk, s nem az álhíroldalak „mesébe” csomagolt politikai, gazdasági „üzeneteiről”). Hiszen az, amit kereknek és egésznek,

koherensnek és jelenlevőnek gondolunk, az életünk, jobban megvizsgálva történetek millióra bontható. Múltunk pedig széteső, elkallódó bizonyítékok sokasága, melyek közül elszórva, lomtalanítások szeméthalmaiban, régiségkereskedőknél, irattárakban, pár kedves ember emlékezetében megmarad valami.

Merüljünk hát bele, amíg nem késő, nyomozunk *szépirodalmilag*, lássunk az eseményhorizont mögé, vegyük kölcsön Brém-Nagy Ferenc *Kölcsönvett történeteit*, s bízunk benne, hogy egyszer majd mai életünk megmaradt ténytöredékeit valaki még méltónak találja arra, hogy összeillesztve azokat, megőrzi az időben, az időnek, s e ma oly „tisztán látható” vagy hihető mindennapokat el is meséli majd olvasóinak. (*Urbis, Szentendre, 2018*)

